

Tallinna Teataja

Nr 63.

Esmaspäeval,

11. novembril 1918. a.

Ilmub igal äripäeval.

IX aastakäik.

Arst nummer maksab 20 penni.

Toimetuse ja talituse Tallinnas, Suurel turul nr. 16, raekoja ees.

Kirjade aadress: „Tallinna Teataja“, Tallinnas.

„Tallinna Teataja“

hakkab nädalst peale jälle korralikult ilmuma.

Kuulutusi ja tellimisi võetakse vastu.

Cesti Maapäew astub kofku.

Sõjariistaderahu alla kirjutatud.

Saksa keiser troonilt ära astunud. Riigikantsleriks Sothaldemokrat Ebert.

Soomes wabariif wälja kuulutatud.

Cesti Maapäewa kofkustumiseks

on Saksa sõjaväeõhku poolt J. Postla ja K. Pääsi nime peale luba tulnud. K. Pääsi ei ole wangiist veel tagasi.

Cesti Ajutine Walitus.

Tallinnas, 11. novembril 1918.

Ragn weikilini meereb rinnalt, meie saame jälle hinge tõmmata.

Kõikide langemad meie kätte, meie saame jälle tegewusse astuda. Side langes meie juult, meie saame jälle kõnelema.

Meie rahwas oli tänawu seitsmesaja-aastase orjapõlwe kordamise koolis. See oleks wist tana kestnud, kui mitte illeilm-lise wõrwalamisse lõpp muude wäikerah-waste hulgas ka meie wabastamist ei toots.

Lühike aga ränk oli see kordamiskool, ja loodetawasti on meie rahwas sellest midagi õppinud. Oletas andeksandmata turgemeelne, kui see unustataks.

Suur ajalooline pöördetäht on meil täie, kus meie rahwa saatust arwatawasti laualt ajaks lindlustataks.

Wabadus ja iseseiswus on nelja ja pool-aastase wõrwalamise ja kannatuste tasuks rahwastele. Ka meie saame wõimaluse oma saatuse juhtimist enesete kätte wõtta.

Nüüd on aeg meil näidata, et waba-duse ja iseseiswuse wäärilised oleme.

Demokratia põhjused peab iga klassi hääleõigaste saama, muud ootab meid korra ajemel orahia, wabaduse ajemel wõigisid ja omawoli, leima ajemel nalg. Ei tahaks uskuda, et meil veel üks klass teist orjastada tahab katjuda. Wenemaa olud peatjib ometi midagi õpetanud olema.

Umbes pool-aastase sunnitud waitimise järele on meil jälle wõimalik lugejatega ja mõtte-osalistega ühendusse astuda.

Dume ja pime ajajärk on lõppemas, kus rahwa paremad jõud laiali pillatud, wangiis ja põgenemas olid, kus igasugune kantsi wee peale tõusis, kus jumalad meie maa ja rahwaga angelbedes ümber sõisid ja awalikku arwamist piiramata wõltsiti.

Nii raske kui see kõik ka kannatada olnud, kõigem rõhulituse. Ürgem lastem kättetaja kirgedel rääkida. Kui ka meiega ei ole wõideldud humanistide abindudega, siis ärgem meie lubamata abindusid oma wastaste vastu tarwitagem. Digluse põh-jusmõtte peab meid ihisclulises ja poliitil-ises wõitluses juhtima. Kõigem selle põh-jusmõtte järele, aga ärgem unustagem lä-hema ajaioo õpetusi.

Ed. Hubel.

Cesti ajutine walitus

astub tana kofku ja wõtab maa walitsemise oma kätte. Ministriks on kohal: wälisminister J. Postla, põllutöökasminister Dr. J. Raamot, raha-minister J. Kuff ja teedeminister J. Peterfon. Pea- ja sijaminiister K. Pääsi ei ole veel Saksa wangiist, just ka kuuldamast wani pöew tagasi wabastatud. Tema jätkumise, tema ajel täidab

Ujaloolise filmapilgu ootel *).

Argset oodatud filmapilt on kätte jõudmas, filmapilt, kus Cesti rahwas oma tulewiku tee üle ise wõib otsustada. Saksa sõjavägede lahtumise peafeme nagu hirmutawasti luupainajast. Siiburiitide sõja-wägede kõõgib on Saksa imperialistide lootused ja kawatsused, mis Cesti rahwa meesti orjastamise ja ärarahwitamise peale juhtunud olid, purniks rebimud. See ongi, mis neid Cestist lahtuma juhib... Seega ei kaota mitte üksnes Balti jumrud oma hertfogiriigi lootusi, waid ka Saksa maa jumrute wõim wariisef kofku. Ujalooline filmapilt annab lootusele maad, et feoda-lismuse wiimased tunnid Europas kätte on jõudnud, — Europa demotratiseerimine algab.

Rahwaste enesemääramise diguse peale toetades, kuulutas Cesti Maapäew juba mullu enese kõrgema mõimuse Cestis. Sellele järgnes Cesti iseseiswuse waba-riigiks kuulutamine. Aga Balti mõisnikud ja Saksa soost kodanikud kutsusid Saksa sõjaväe meie maale, Cesti iseseiswust meesti kinfutada tahaks. Nüüd saab aga weeburari-kul talkestatud iseseiswuse töö jälle wõimalikuks.

Wabepaal on Cesti saatkond wälja-maal Inglise, Prantsuse ja Italia walit-suste poolt oma palwe peale Cesti iseseiswuse asjus seefugused wastused saanud, mis Cesti rahwa enesemääramise digust selge sõnaga kinnitawad ja Cesti Maapäewa tegelikult iseseiswuse Cesti riiklises ajutuseks kinnitawad. Maapäewa poolt ametiise seatud Ajutine Walitus wõib jälle oma ülesannete kallale astuda ja Cesti rahwas saab seega oma maa saatuse üle otsustamise tegelikult enese kätte. Saksa wäewõim seda enam takistama ei ulata.

Cesti iseseiswuse küsimuse lõpulik ot-sustamine jääb üleilbilise rahukongressi as-jaks. Kuib sellest hoolimata wõime meie oma maa saatuse juba nüüd iseneeste kätte wõtta ja meie peame seda wiibimata te-gema. Täie hooli ja kindlusega peab Ajutine Walitus 24. weeburari manifesti äramärgitub juhtumiste põhjal maad walitjema hakkama. Maapäew ja kõik walitjuse ja omawalitjuse ajutised peawad otjelobe oma tegewuse juurde ajama. Cesti Ajutawa Kogu kofkustumiseks tulewad tarwilikud eeltööd wiibimata kätte wõtta.

— Ühtlasi on tarwilik ka Cesti rahwa-wäge korraldada. Rahutu aeg laseb wõ-pe-raste pealetungimist oledada ja ka sijemise korra faifjeks on eistofa kindlat kaitsewõimu waja, kuni ühisestonlik elu jälle harilikku-desse roobastesse jõuab. Lootuse järele

Cesti iseseiswusele on siis tee awatud, nüüd tuleb meil „ise mees“ olla. Sa see *) Toimetuse märkus. See kirjutati on olude sunnil lül rahwa kätte meil naltse hufjaks jäänud, aga oma huwi selle läbi mitte kaotand.

aratab küsimuse: „Kas meie seda ka juu-bame? Kuib selle küsimuse peale wastame julgeste „jah!“ Juba aastakümneid oleme oma walla-asju ise juhtinud. Cesti endi-fel wallawenemad andsid kowabel Riia n.-n. „Maa koosolekul“ oma poliitilistest küpsetest ilusa tunnistuse. See küpsetun-nistus leidis kogu haritud ilmas, kuhu teated selle üle ulatasid, wõitwat tähel-panemist. Cesti wäljamaa-saatkonna peale mõjus sunnufel ülenemawalt, julgusta-walt. — Juba üle kümne aasta walitse-nud eestlased Tallinna ja teist Cestimaa linnasid heade tagajärgedega. Seljamal ajal kutsuti üle maa ulatawad majandus-likel organisatsioonid ehk la arendati nende laudu rahwa majandust. Sõja ajal tuli misgi organisatsioonid linnas, kus tähtjam tööoja eestlased peale langes. Arwurikas Cesti ohwitjeridekorpus töötas Wene sõja-wäes tähtselt kaasa. Rewolutsiooni wõidu järele langes tähtjam osa maawalitsemisest eestlaste kätte. Maapäew ja maawalitus ajusid tööle ja näitasid oma tööga, et need mees ülesandeb raskesti sõja ning rewo-lutsiooni ajal Cesti meesle üle jõe ei käi. Need on tunnistused, mis rahwale enesele ja ka wõrastele pandiks wõiwad olla, et Cesti rahwas iseneese walitsemiseks küps on.

Nüüd aga, kus meie nõuna tähtja ajaloolise muutuse läwel seistame, wõime täie julgusega loota, et igaüks tahetõrbe mehiuse ja waimustusega nende ülesannete juurde astub, meie maa iseseiswuse ja bari-tud ilma tähepanet meie peale paneb. Kui suurte kulturarawaste ajemistub rahu-kongressile kofku astumad ja kui Cesti küsimus feal lõpulikult otsustamise alla tu-leb, siis peab meil juba häid tunnistusi oma walitjuse tegewusest ette tulla olema, tunnistusi, mis kindlalt näitawad, et Cesti rahwas oma enesewalitsusega digel teel sammus ja oma maad nõnda walitseb, nagu rahwaste üleilbilise rahulik edu seda nõuab.

Ei oleks küllalt, kui ainult need, kes maawalitjuses eesotsas töötawad, seda kõr-get sihti filmas peatjib, waid terve rah-was peab sedasama tegema. Alles siis saab nende meeste isearalik töö, keda rah-was maa etteotsa walib, oma terve mõju ja wäärtuse, kui terve rahwas oma kogu olemises ja püüdmistes Cesti iseseiswuse kindlas sihis kaasa riihib. Isedamis ha-katuses on sel ühemeelisel tööl kõige juu-rem tähtsus. Sellespärast on tarwis, et meie parteid Cesti iseseiswuse kindlusta-miseks teatawast mõttes kofku wõitjib lep-pida. Mitte oma eriseifutõhti ära jataks, mitte oma lahtumise wägede ja hu-wiisid kõrwale heites, waid nõnda, et eri-humid ja wastolude toonitamine Cesti iseseiswuse kindlustamist takistama ega ras-terdama ei ulataks. See on sel kombel wõimalik, kui kõik parteid Cesti iseseis-wuse kindlustamise kõige tähtjama asjana püüdmiste eifirinda peatjib ja sellest kõige kõrwale hoiatjib, mis seda kui sel filma-pilgul kõige tähtjamat haawata wõitjib.

lõhe erandiga on kõik Cesti poliitilised par-teid selles peasas juba ühinemud, kõik nad kinnitawad Cesti iseseiswuse kättepüüta-wats.

See õhwer ei tarwitaks, nagu juba tähendatud, mitte parteide eripüüete ära-surmamine olla. Cesti iseseiswus peab meile wõimalust andma parteide wõitlust loomnilikul, demotratilisel alusel wõidelda. Selle wõimaluse kättejamine ja kindlusta-mine olgu kõikidel parteidel peaaqi. — Meie teame küll, et parteid iseseiswuse riigi põhjuseaduse rajamisel oma eriseifutõhti ära jata ei saa ega tohi. Kuib sellegi juures tuleb Cesti iseseiswuse kindlusta-mine lahus hoida põhjuseaduse ja muudest parteidele tähtjatest seaduslikkudest üffikas-jadest. Cesti iseseiswuse asjus tõmbame kõik ühele poole.

Wabepaal tahab Cesti delegatsioon wäljamaal seistes sihis edasi töötada ja Cesti riiklise iseseiswuse püüdmisele uust poolehoidjaid wõita. Ka delegatsiooni töö tagajärjed seistawad ühenduses sellega, ku-bas kodamaal asjast kiini wõetaks ja ta-litatakse. Kui rahwas, kelle eest delegatsioon wõitjib, on, tema sõnu oma tegudega kin-nitab, siis on delegatsiooni tööl tahetõrde mõju. Tuleb meesle pidada, et meid siin mitte selle järele ei hinnata, misugused meie ise oleme, waid selle järele, kes see on, keda meie eifitame. Meil peab rah-was oma kindla tahtumisega selja taga ole-ma, siis rehtendatakse meiega tõffelt. — Olgu siis nõnda.

Kopenhagenis, 16. okt. 1918.

W. Martna ja G. Wirgo, Cesti delegatsiooni liikmed.

Läbirääkimised Tallinnas.

23. okt. oli Tallinna Cesti parteide efi-tajatel riigipäewa edumeele liikme prof. von Schulze-Gäverniga läbirääkimised. Schulze-Gävernig eifiteles ennast kui Saksa maa walitjuse „fotografi platet“, püüdis ennast siinsest oludest informeerida, kuid ühtlasi näis tal ka tagamõte oledat eestlaste ja sakslaste wahel mingit kofkulepet sõbitada, kas wõi niigi, et Riia Landesrat oma wõimu Cesti ja Päti maapäewadele üle annaks. Wastati, et sellest juutugi ei saa olla. Cesti-maa edaspidise korralduse kohta arwas Schulze-Gävernig, et siin ajutiselt, kuni maa-päew kohaliku walitjuse jalele saab, Berliini afewalitseja määrataks, kes ühimeelsete wõimude kätte ära wõtab. Schulze-Gäver-nigi palwe peale walmitistati temale kinni-wõetud nimetiri, kelle wabastamist ta lubas nõutada ja lõputi anti talles kirjalikult kofku wõie Cesti parteide nõudmistest.

Sõra riigipäewaliskime prof. v. Schulze-Gävernigile. Meie ausõnalise jutueajamise puhul ja Teie soowi peale teatame Teile, et meie maa riiklise tulewiku ja praegu tarwis minewate eifalgsete sammude kohta Cesti poliitilise parteid järgmisel waatekohal seistawad. Meie püüdesihis on aratippumata ja iseseiswuse Cesti wabariit enografistates püüdes (Cesti-maa, Põhja-Liwinmaa ja laared) Cesti maapäewa poolt kofkustatav wal-tohe sammusid astuma maa fõl. Rahwuslase wõimuste digi proportional-walimis-lüktemi-tarud saama. Kooliasjus laawa

Blackbird, Calliope.